

Életpálya a nyelvek vonzásában

Budai László professor emeritus 80 éves

Budai László professor emeritus, az Eszterházy Károly Főiskola Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének alapító tanszékvezetője 2014 augusztusában töltötte be 80. életévét. Tíz évvel ezelőtt a Veszprémi Egyetem Angol Tanszékén köszöntöttük, most az Eszterházy Károly Főiskola Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetében. Akkor munkásságának méltatását a következőképpen zártuk: „Ismerve Budai László munkabírását, újabb terveit, elszántságát, biztosak lehetünk abban, hogy folytatódó kutatásai révén további kiváló publikációkat várhatunk tőle.” Nem tévedtünk. Az elmúlt évtized szerves folytatása a korábbiaknak, de nem csupán a tudományos tevékenységet illetően, hanem az oktatásban és más területeken egyaránt. Továbbra is érvényes tehát 2004-es köszöntőnk címe: *Életpálya a nyelvek vonzásában*. Ennél jobbat, kifejezőbbet és igazabbat most sem tudunk kitalálni, csak az alcímet kell a tiszteletet érdemlő életkorhoz igazítani.

Mielőtt ennek az aktív évtizednek főbb eredményeit összefoglalnánk, idézzünk föl néhány meghatározó pontot Budai professzor úr életéből. Magyar–angol szakos diplomájának megszerzése után 1957-től gimnáziumi tanárként működött, jórészt Hatvanban. Két megye szakfelügyeletét látta el, amikor 1970-ben az egri főiskola nem sokkal korábban megalapított Angol Nyelv és Irodalom Tanszékére került, ahol öt év múlva tanszékvezető. Másfél évtizeden keresztül az ő neve fémjelezte az országosan is jó hírű egri tanszéket. Az 1990-es évek elején másodállásban az ELTE Angol Tanszékén és a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán is oktatott, majd 1992 és 2004 között a Veszprémi Egyetem professzora.

A korábbi életpályához képest csak látszólag jelentett változást, hogy 1997-ben az Eszterházy Károly Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke hívta meg. Olyan tárgyak oktatását végezte, amelyekben kamatoztathatta idegennyelv-ismeretét, szintetizálhatta főlhalmozott tudásanyagát (Bevezetés a nyelvtudományba, Általános nyelvészet, Kontrasztív nyelvészet, Valenciaelméletek, Jelentéstan). Irányításával megalakult az Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, amely az egyetemi szintű magyar szakos képzés feltételeinek kialakítása érdekében tett lépések egyike volt.

2004-től professor emeritusként vesz részt intézetünk, karunk és főiskolánk életében, de töretlen lendülettel, tetterekészséggel, bölcs derűvel és nagy-nagy élettapasztalattal. Ötéves egyetemi szakunk csak két évfolyamot indíthatott útnak, mert – számunkra igen kedvezőtlenül – éppen akkor vezették be a kétciklusú tanárképzést. Itt főleg a mesterképzés kidolgozásában, majd nyelvészeti tárgyainak oktatásában működött közre, de rendszeresen tartott speciálkollégiumokat az anglisztika alapszakon is. A közelmúltban még

magasabb szintű szakmai feladatokat is vállalt: a Neveléstudományi Doktori Iskola nyelvpedagógiai alprogramjában oktató és témavezető. Főiskolánk vezetősége a Professzorok Tanácsának tagjaként is számít segítő közreműködésére, illetve tapasztalataira.

Közel hat évtizedes oktatómunkájának és tankönyvírói tevékenységének eredményeként generációk köszönhetik neki angolnyelv-ismeretüket. Már a hatvanas években Jakabfi Lászlóval közösen összeállított első tankönyvcsaládja nagy sikert aratott: nemcsak pályázat díjnyertese, hanem a mindennapokban is jól használható, korszerű munka. A gimnáziumok I–IV. osztálya számára kidolgozott angol nyelvkönyvsorozatot és a hozzájuk kapcsolódó tanári kézikönyveket újabbak követték: a vendéglátó-ipari, majd a közgazdasági szakközépiskolák oktatási anyagai után érdekes újítás volt a programozott nyelvtani gyakorlatok gyűjteménye. Tíz évvel később ismét nívódíjas gimnáziumi sorozat – ez alkalommal Medgyes Péterrel közösen. Közben kiérlelődtek a nyelvtanok: a gimnáziumok számára írt összefoglaló után átfogó szintaxis következett.

Ma is lankadatlan hévvel folytatja nyelvtan- és tankönyvírói tevékenységét. Ötletei kimeríthetetlenek, és jó érzékkel megtalálja azokat a területeket, amelyek feldolgozása új eredményekkel és nem csekély gyakorlati haszonnal kecsegtet. Pusztá felsorolás formájában is bizonyítja ezt az utóbbi tíz év példásan gazdag könyvtermése: *Az angol helyesírás szabályai* (Corvina Kiadó, 2004), *Az angol ige valenciája nyelvpedagógiai perspektívából* (Líceum Kiadó, 2006), *Élő angol nyelvtan – Rendszeres kontrasztív grammatika* (Osiris Kiadó, 2007), *Az anyanyelv változó szerepe az idegennyelv-oktatásban* (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010), *Angol ige és igenév* (Publio Kiadó, 2012), *Angol–magyar igeosztályok, igevonzatok* (Publio Kiadó, 2012).

Erényei közé tartozik a megújulni és megújítani tudás képessége, ami megmutatkozott többek között abban is, hogy nyelvkönyveinek szemlélete, módszertana mindig adott valamilyen érdekeset, újat, korszerűt, így csakhamar a hazai tankönyvírás egyik jeles személyiségévé vált. Erre is van friss bizonyítékunk a közelmúltból, a *Lépten-nyomon angolul* című, sok tekintetben rendhagyó nyelvkönyv (Líceum Kiadó, 2011). Fő célja a szókincsgyarapítás: közel ötszáz oldalon több mint 3500 szót dolgoz fel, sok-sok fényképpel, feliratokkal, dokumentumokkal, célszerűen látványos megoldásokkal. A nyelvtan viszont nem rendszerszerűen, nem a grammatika logikájának sorrendjében, hanem csak a szövegekhez kapcsolódva jön elő. A csodálatos fényképanyag családi vállalkozás eredménye: a gyerekek és az unokák készítették, és a DVD-mellékletnek köszönhetően képernyőn is élvezhetjük, hanganyaggal együtt.

Főiskolai pályázat keretében 2013-ban részt vett *A magyar mint idegen nyelv* elektronikus tananyag készítésében. Ennek a munkának a továbbgondolásával foglalkozott meg *A magyar mint idegen nyelv grammatikája* című hiánypótló

könyv, amely megjelenés előtt áll. Szívesen vállal másféle feladatokat is, legutóbb az Amerikanisztika Tanszék kereste meg tananyagfejlesztés ügyében. Rendszeres résztvevője konferenciáknak, szakmai tanácskozásoknak, előadóként, hallgatóként egyaránt.

Szerencsésen ötvenedik munkásságában és annak eredményeiben a tudós nyelvész a tapasztalt nyelvpedagógussal, módszertani szakemberrel, így tudományos tevékenysége egyrészt nyelvpedagógiai, másrészt nyelvészeti, sok tekintetben viszont interdiszciplináris jellegű. Az életmű egészét tekintve 13 önálló könyv, 71 tankönyv, valamint 100 tudományos szakkikk, tanulmány, illetve könyvfejezet fémjelzi az eredményes alkotómunkát.

Aktív közreműködője intézeti és tanszéki munkáknak; őszinte érdeklődéssel figyelemmel kíséri főiskolai életünk egészét, az adminisztratív kötelezettségektől kezdve az oktatói munkán keresztül a változó jogszabályokig. Példamutatóan fogékony az új dolgok, új jelenségek iránt. Gondolkodásában, problémaérzékenységében is megőrizte frissességét, meglátásaira, bölcs tanácsaira bízást támaszkodhatunk.

Befejezésül mi mást mondhatnánk, mint azt, amivel kezdtük méltatásunkat.

Ismerve Budai László munkabírást, újabb terveit, elszántságát, biztosak lehetünk abban, hogy folytatódó kutatásai révén további kiváló publikációkat várhatunk tőle. Ehhez kívánunk erőt, egészséget.

Zimányi Árpád